

เศรษฐกิจพอเพียง : การวิเคราะห์เชิงแนวคิดและการประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*

SUFFICIENCY ECONOMY: CONCEPTUAL ANALYSIS AND APPLICATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

พระครูวินัยธรสุเมธี สิริปญโญ (โสจันทร์)¹, พระมหาเทวีช โชติญาโณ²
และ พระมหาฉัตรชัย ธมฺมวรมณี (ตันบาล)³

Phrakru Vinaithon Sumathee Siripanyo (Sojan)¹, Phramaha Tewit Chotiyano²
and Phramaha Chatchai Thammawarametee (Tanbal)³

¹⁻³สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Education Teaching Social Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Sumeatee@gmail.com

วันที่รับบทความ : 26 กันยายน 2568; วันแก้ไขบทความ 30 กันยายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 2 ตุลาคม 2568

Received 26 September 2025; Revised 30 September 2025; Accepted 2 October 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ศึกษาถึงเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน ปรัชญานี้ประกอบด้วย หลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน พร้อมด้วยเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในระดับ

Citation:

* พระครูวินัยธรสุเมธี สิริปญโญ (โสจันทร์), พระมหาเทวีช โชติญาโณ และ พระมหาฉัตรชัย ธมฺมวรมณี (ตันบาล). (2568).

เศรษฐกิจพอเพียง : การวิเคราะห์เชิงแนวคิดและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(6), 48-60.

Phrakru Vinaithon Sumathee Siripanyo (Sojan), Phramaha Tewit Chotiyano and Phramaha Chatchai Thammawarametee (Tanbal). (2025). Sufficiency Economy: Conceptual Analysis And Application For Sustainable Development. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(6), 48-60.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บุคคล ชุมชน และประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับแนวคิดการพัฒนาอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีศักยภาพในการเป็นแนวทางเสริมสร้างความสมดุลและความเข้มแข็งในทุกระดับ อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ปรัชญาการพัฒนา

Abstract

The Sufficiency Economy Philosophy, initiated by His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great of Thailand, provides a guiding principle for balanced and sustainable development. The philosophy is based on three core principles: moderation, reasonableness, and resilience, supported by knowledge and ethics. This article aims to analyze the Sufficiency Economy Philosophy in economic, social, and environmental dimensions, as well as its applications at the individual, community, and national levels. Comparative analysis with other development approaches, such as Sustainable Development and the Green Economy, is employed. Findings indicate that the Sufficiency Economy Philosophy can foster balance, resilience, and inclusiveness at all levels, while aligning with the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs)

Keywords: Sufficiency Economy, Sustainable Development, Development Philosophy

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้างหลายประการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในหลายประเทศส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคทางรายได้ ปัญหาความยากจน การว่างงาน และปัญหาสังคมอื่น ๆ (Stiglitz, 2010) ขณะเดียวกัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืนและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

บ่อยครั้ง (UNEP, 2019) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) จึงเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการความท้าทายเหล่านี้ แนวคิดนี้มุ่งสร้าง สมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015) การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความมั่นคงทางสังคม แต่ยังส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงจากวิกฤติสิ่งแวดล้อมในบริบทของโลกปัจจุบัน การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญในหลายมิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ สนับสนุนการเติบโตอย่างครอบคลุม (Inclusive Growth) และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มิติสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงบริการพื้นฐานสำหรับทุกคน มิติสิ่งแวดล้อม ป้องกันและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รักษาความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงไม่ใช่เพียงนโยบายหรือกรอบทางทฤษฎี แต่เป็นแนวทางเชิงปฏิบัติที่จำเป็นต่อการอยู่รอดและความเจริญของมนุษยชาติในระยะยาว การบูรณาการแนวคิดนี้เข้ากับการวางแผนระดับบุคคล ชุมชน และระดับประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ (UNDP, 2017)

ดังนั้น บทความนี้มุ่งวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชิงลึกในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาการประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับแนวคิดการพัฒนาอื่น ๆ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความเป็นไปได้ในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุคปัจจุบันและอนาคต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีรากฐานมาจากแนวคิดการดำรงชีวิตที่สมดุลและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง (NESDB, 2004) หลักการทั้งสามนี้ถือเป็นแกนกลางในการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันยังเน้นย้ำถึงการปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของความรู้ (Knowledge) และคุณธรรม (Ethics) อันเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การพัฒนามีความยั่งยืนในระยะยาว (UNDP, 2007) ดังนี้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงมิได้เป็นเพียงแนวคิดด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังสะท้อนมิติทางสังคมและวัฒนธรรม โดยหลัก “ความพอประมาณ” (Moderation) มุ่งลดการบริโภคเกินจำเป็นและการลงทุนที่เกินศักยภาพ “ความมีเหตุผล” (Reasonableness) เน้นการตัดสินใจที่อิงกับข้อมูลและผลกระทบอย่างรอบด้าน และ “การมีภูมิคุ้มกัน” (Resilience) มุ่งเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลง (Piboolsravut, 2004) ความเชื่อมโยงกับทฤษฎีการพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีการพัฒนา เศรษฐกิจพอเพียงมีความใกล้เคียงกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่มุ่งสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมทางสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (OECD, 2011) มิติทางจริยธรรมและวัฒนธรรม ต่างจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและการเติบโต เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับ “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนา ซึ่งช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและความมั่นคงทางจิตใจ (Chantanusornsiri, 2017) มิติทางวัฒนธรรมดังกล่าวยังสะท้อนคุณค่าของสังคมไทยที่เน้นความสามัคคีและการพึ่งพาอาศัยในชุมชน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยในช่วงสองทศวรรษหลังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเห็นได้ชัด โดยมีการกำหนดกรอบ เป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน อาทิ เป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เช่น การพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและ 20 สิ่งแวดล้อม เป็นต้น เป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เช่น ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ การให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน การ

ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ เป็นต้น และเป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เช่น การลดความเหลื่อมล้ำทางด้านการรายได้และความยากจน ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ เป็นต้น (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยมิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว จึงส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารให้ความสำคัญกับนโยบายพรรคการเมือง หรือนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายสำคัญและขาดบูรณาการ ทั้งในระดับนโยบาย และการนำไปสู่การปฏิบัติถือเป็นการสูญเสียโอกาส และสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยให้มีเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว และเพื่อเป็นการกำหนดให้ฝ่ายบริหารมีความรับผิดชอบที่จะต้องขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันและเป็นเอกภาพ ประเทศไทยจำเป็นต้องมี “ยุทธศาสตร์ชาติ”

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเทศไทยต้องปฏิรูปและปรับเปลี่ยนอย่างเป็นระบบขนานใหญ่ เพื่อให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เหมาะสมกับภูมิทัศน์ใหม่ของโลก ยืดหยุ่นปรับตัวได้เร็ว สามารถรับมือกับความเสี่ยงและภัยคุกคามแบบใหม่ได้ และสามารถอาศัยโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงบริบทโลกมาสร้างประโยชน์สุขให้กับคนในชาติได้โดยวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

โดยในด้าน “ความยั่งยืน” ในยุทธศาสตร์ชาตินั้น หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไม่ใช่ ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดีไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาในระดับอย่างสมดุลมีเสถียรภาพและยั่งยืน

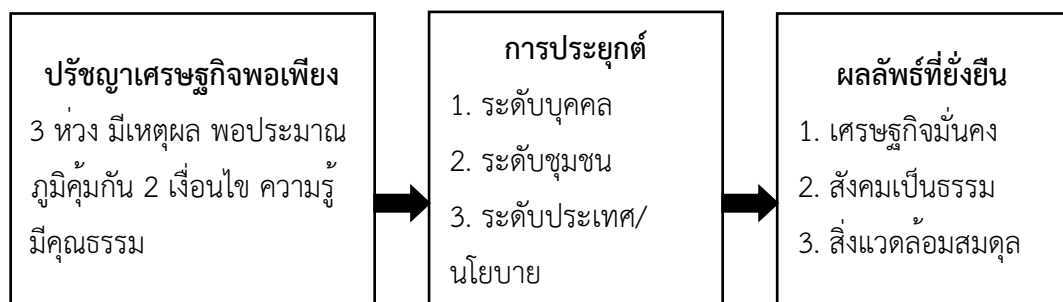
แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ(United Nations) มีความพยายามบรรลุถึงผลสัมฤทธิ์แห่งการพัฒนาโลกของเราอย่างยิ่ง โดยบัญญัติวางแนวทางที่มุ่งเน้นให้มนุษย์ปฏิบัติการประนีประนอมกับธรรมชาติและดำเนินชีวิตอย่างมีเศรษฐกิจดี (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2543) โดยธรรมชาติอยู่ได้ด้วยปรากฏตามภาพแบบจำลองที่แสดงการประยุกต์มโนทัศน์ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ขององค์การ สหประชาชาติ แม้ว่าการพัฒนาของโลกกำลังเดินทางไปสู่เป้าหมายดังกล่าว แต่ปัจจุบันโลก กำลังประสบปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในชั้นวิกฤติ“Global Warming” เป็นปัญหาที่ต้องยอมรับว่าน่าวิตกวิจารณ์ที่สุด ณ เวลานั้นอันตรายแห่งภาวะโลกร้อนได้เกิดขึ้นจริง (CSD May, 2005) ซึ่งครั้งนั้น เราเคยเข้าใจว่าปัญหานี้คงจะค่อยเป็นค่อยไปที่ละน้อย แต่ความจริงกลับเกิดขึ้นฉับพลัน กลายเป็นวาระเร่งด่วนระดับโลก นั่นก็ย่อมาหมายความว่า ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่อยหรอลงไปอย่างมากมายมหาศาลแล้ว ข้ำรายการที่ ประชากรโลกเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ก็เป็นผลให้การระบายของเสียให้แก่โลกมากขึ้นเท่านั้น อย่างเช่นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากขึ้น จนมีสภาพก๊าซเรือนกระจกที่หนา มันกลับคืนสู่สภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุของความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์มีผลให้น้ำในมหาสมุทรมีอุณหภูมิที่อุ่นขึ้น ในระดับอันตรายธารน้ำแข็งทุกแห่งของโลก กำลังละลาย โอโซนเกิดแห้วโหวด้วย CFC สารเคมีที่อยู่ในเครื่องปรับอากาศ เครื่องทำความเย็นทั้งหลาย ขณะนี้เป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนของมนุษย์บนโลก (AL Gore, 1992)

การเปรียบเทียบ SEP กับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

ขอบเขต แนวคิด และเป้าหมายหลักของ SEP (Sufficiency Economy Philosophy) SEP เน้นหลัก ความพอประมาณ (moderation), ความมีเหตุผล (reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกัน (resilience) ภายใต้เงื่อนไขของ ความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงการพึ่งพาล้างพัน (Office of the National Economic and Social Development Board [NESDB], 2004; UNDP, 2007). SEP จึงเป็นกรอบที่เน้นทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และจริยธรรมในระดับบุคคล ชุมชน และชาติ (Chantanusornsiri, 2017)

SDGs (Sustainable Development Goals) กำหนดกรอบเป้าหมายระดับโลก 17 ข้อ ครอบคลุมการจัดความยากจน การศึกษา สุขภาพ ความเท่าเทียม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ SDGs เน้นการบูรณาการระดับนานาชาติและการวัดผลผ่านตัวชี้วัดที่กำหนด (United Nations, 2015) Green Economy / เศรษฐกิจสีเขียว แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวมุ่งไปที่การเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดมลพิษ และสร้างงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (UNEP, 2011; OECD, 2011). โฟกัสเด่นคือการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

วิธีการศึกษา

การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์เชิงแนวคิดและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปรัชญาและหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงลึก ผ่านการตีความ วิเคราะห์ความหมาย และสำรวจการประยุกต์ใช้ในระดับ

บุคคล ชุมชน และประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ พระราชดำรัส บทความ งานวิจัย การศึกษาประเพณีนี้ให้ความสำคัญกับการตีความความหมาย การหาประเด็นหลัก และการสร้างองค์ความรู้ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงแนวคิด ผลลัพธ์ของการศึกษา จะช่วยให้เข้าใจถึงคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะกรอบความคิดเชิงจริยธรรมและเชิงปฏิบัติที่สามารถเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างสมดุลและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและระดับโลก

การประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แบ่งออกเป็น 3 ระดับสำคัญ ดังนี้

1. ระดับบุคคล การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล เน้นไปที่การสร้างวิถีชีวิตที่สมดุล มีความพอประมาณ และมีเหตุผลในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลสามารถเริ่มต้นจากการวางแผนการใช้จ่ายและการบริโภคอย่างมีเหตุผล โดยหลีกเลี่ยงการซื้อหรือใช้จ่ายเกินความจำเป็น เพื่อให้รายได้และทรัพยากรที่มีอยู่สามารถรองรับความต้องการพื้นฐานและการพัฒนาตนเองในระยะยาว การวางแผนทางการเงินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงยังรวมถึงการสร้าง เงินออมและการลงทุนอย่างรอบคอบ เพื่อสร้างความมั่นคงและลดความเสี่ยงต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ไม่คาดคิด เช่น การสูญเสียรายได้หรือค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน นอกจากนี้ การดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียงยังส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ การสร้างสมดุลระหว่างงาน และชีวิตส่วนตัว และการพัฒนาความรู้และทักษะส่วนบุคคล (Boonchom & Suksomboon, 2020) ในเชิงพฤติกรรม บุคคลที่นำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้มักมี ความสามารถในการปรับตัวและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เมื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง เช่น การวิเคราะห์ความเสี่ยงก่อนลงทุน การเลือกอาชีพเสริมหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถของตน รวมถึงการประเมินผลกระทบระยะยาวของการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้บุคคลมี ภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง (resilience) ทั้งด้านการเงินและสังคม ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งยังส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง ลดความต้องการพึ่งพิงจากภายนอกเกินจำเป็น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคมในลักษณะที่สมดุล

(Office of the National Economic and Social Development Council, 2014; United Nations, 2015)

2. ระดับชุมชน การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน ระดับชุมชน มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนผ่านการจัดการทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล โดยชุมชนสามารถนำหลักความพอประมาณมาใช้ในการวางแผนและดำเนินโครงการชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน เพื่อสนับสนุนการออมและการลงทุนในโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิก และลดความเสี่ยงจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ (Boonchom & Suksomboon, 2020) ในด้านการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนสามารถใช้หลักเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในการจัดการป่าไม้ แหล่งน้ำ หรือพื้นที่เกษตรกรรม โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล ไม่เกินความจำเป็น และสร้างระบบที่สามารถฟื้นฟูและปรับตัวได้เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลง เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ชุมชนมี ภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และสามารถรักษาความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของสมาชิก (Office of the National Economic and Social Development Council, 2014)

นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนยังสนับสนุน การเรียนรู้ร่วมกัน และการสร้างความร่วมมือ ระหว่างสมาชิก เช่น การจัดอบรมความรู้ด้านการเงิน การเกษตร และการจัดการทรัพยากร การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครัวเรือน และการวางแผนโครงการชุมชนร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและลดความขัดแย้งภายในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืนและสมดุล (United Nations, 2015; Boonchom & Suksomboon, 2020)

3. ระดับองค์กร/ประเทศชาติ การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน ระดับองค์กรและรัฐ มุ่งเน้นการสร้างนโยบายและกลไกที่สนับสนุนความยั่งยืนของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรและภาครัฐสามารถนำหลักความพอประมาณมาใช้ในการวางแผนงบประมาณและโครงการต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนานโยบายสนับสนุนเกษตรกรรมแบบยั่งยืน การจัดสรรทรัพยากรน้ำและพลังงานอย่างสมดุล และการส่งเสริมธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีความยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2014) ในด้านการวางแผนและบริหารเชิงกลยุทธ์ องค์กรและรัฐสามารถใช้หลักเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในการตัดสินใจ โดยพิจารณาผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

และเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดมาตรการลดมลพิษ การวางแผนระบบคมนาคมสาธารณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการวางโครงการป้องกันความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงและความยืดหยุ่นของประเทศหรือองค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงต่าง ๆ (United Nations, 2015)

นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับองค์กร/รัฐยังสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกำหนดนโยบายและโครงการ เช่น การรับฟังความคิดเห็นชุมชน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชน และการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งช่วยให้การพัฒนามีความสมดุลและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น การวางแผนเช่นนี้ทำให้รัฐและองค์กรสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ และส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Boonchom & Suksomboon, 2020; United Nations, 2015)

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญระดับโลกที่ต้องอาศัยความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงเสนอไว้ ถือเป็นกรอบปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนในทุกระดับของสังคม แนวคิดนี้เน้นหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง ซึ่งสามารถปรับใช้ได้ทั้งในระดับ บุคคล ชุมชน และนโยบายสาธารณะประกอบด้วย

1. สนับสนุนการศึกษาและเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียนและชุมชน การสนับสนุนการศึกษาและเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียนและชุมชนเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความเข้าใจและปลูกฝังพฤติกรรมที่ยั่งยืนตั้งแต่ระดับบุคคลและครอบครัว โดยใน ระดับโรงเรียน สามารถจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดการเรียนการสอนด้านการวางแผนการเงิน การบริโภคอย่างมีเหตุผล การเกษตรอินทรีย์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาทักษะชีวิตที่เสริมสร้างความรอบคอบและความพอประมาณของนักเรียน นอกจากนี้ การจัดตั้งชมรมหรือโครงการนักเรียนที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น สวนผักโรงเรียน การทำบัญชีรายรับ-

รายจ่ายจำลอง หรือกิจกรรมลดขยะในโรงเรียน ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเห็นผลลัพธ์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน

2. ส่งเสริมโครงการชุมชนยั่งยืนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมโครงการชุมชนยั่งยืนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชน โดยชุมชนสามารถนำแนวคิดความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ชุมชน เพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานและลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาการเกษตรชุมชนแบบอินทรีย์หรือเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ การใช้พลังงานหมุนเวียนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. พัฒนานโยบายสาธารณะที่สนับสนุนการมีภูมิคุ้มกันและความยืดหยุ่นของระบบเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนานโยบายสาธารณะที่สนับสนุนการมีภูมิคุ้มกันและความยืดหยุ่นของระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของประเทศ นโยบายดังกล่าวควรมีลักษณะ บูรณาการและรอบด้าน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น การวางมาตรการสนับสนุนธุรกิจชุมชน และ SMEs ให้มีความสามารถปรับตัวต่อความผันผวนของตลาด การสร้างระบบการเงินและการออมที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม การพัฒนากฎหมายและกรอบระเบียบที่ช่วยลดความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดสวัสดิการและโครงการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤต (Boonchom & Saksomboon, 2020) นอกจากนี้ นโยบายควรสนับสนุน การวางแผนและบริหารทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการพลังงานและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมเกษตรกรรมแบบยั่งยืน การสร้างระบบคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานที่ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และการส่งเสริมเทคโนโลยีที่ช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ควรผสมผสานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกัน (resilience) ของประเทศต่อความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การพัฒนานโยบายเชิงรุกและมีส่วนร่วมยังควรส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การรับฟังความคิดเห็น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้การวางแผนนโยบายมีความ

รอบคอบ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีความยืดหยุ่นและสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

สรุป

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบปรัชญาการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลและความยั่งยืนทั้งในระดับ บุคคล ชุมชน และนโยบายสาธารณะ โดยยึดหลักสำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่สามระดับหลัก ๆ ดังนี้

ระดับบุคคล สนับสนุนการวางแผนการเงินและการบริโภคอย่างสมดุล การสร้างเงินออมและการลงทุนอย่างรอบคอบ การพัฒนาทักษะชีวิต และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเมื่อต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้บุคคลมีความมั่นคงปรับตัวได้ และดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน (Boonchom & Suksomboon, 2020)

ระดับชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และการสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกชุมชน การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ ลดความขัดแย้ง และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Boonchom & Suksomboon, 2020; United Nations, 2015)

ระดับนโยบายสาธารณะ ช่วยให้องค์กรและรัฐสามารถวางแผนและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนธุรกิจชุมชนและ SMEs การจัดสวัสดิการและโครงการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤต การพัฒนาพลังงาน น้ำ และโครงสร้างพื้นฐานอย่างยืดหยุ่น รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบาย สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงและสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2014; United Nations, 2015)

การประยุกต์ใช้ทั้งสามระดับช่วยสร้าง ความสมดุลและความยั่งยืนอย่างรอบด้าน ไม่เพียงสนับสนุนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ยังส่งเสริมคุณภาพชีวิต ลดความเสี่ยงทางสังคม และรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคล ชุมชน และระบบสาธารณะสามารถดำเนินกิจกรรมอย่างยั่งยืนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: การพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *ถึงเวลามารื้อระบบพัฒนาคนกันใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *เศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- AL Gore, (1992). *EARTH IN THE BALANCE*, Boston: Houghton Mifflin Co.
- Boonchom, P., & Suksomboon, C. (2020). Application of Sufficiency Economy Philosophy in Community Development. *Journal of Sustainable Development Studies*. 15(2), 45-60.
- Chantanusornsiri, W. (2017). *Sufficiency Economy Philosophy and its applications*. Bangkok: Ministry of Finance.
- NESDB. (2004). *The philosophy of sufficiency economy*. Office of the National Economic and Social Development Board.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2014). *Sufficiency Economy Philosophy: A guideline for sustainable living*. Bangkok: NESDC.
- OECD. (2011). *Towards green growth*. OECD Publishing.
- Piboolsravut, P. (2004). Sufficiency economy and a healthy community. *Asian Forum on Corporate Social Responsibility*, 1–14.
- Stiglitz, J. E. (2010). *Freefall: America, free markets, and the sinking of the world economy*. W. W. Norton & Company.
- UNDP. (2007). *Thailand Human Development Report 2007: Sufficiency Economy and Human Development*. United Nations Development Programme.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.